

Talousarvioaloite TAA 5/2023 vp

Li Andersson vas ym.

Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä hyvinvointialueiden rahoitukseen (500 000 000 euroa)

Eduskunnalle

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ovat ajautumassa hallitsemattomaan kriisiin. Hyvinvointialueiden alijäämän arvioidaan olevan tänä vuonna 1,2 miljardia ja useilla alueilla suunnitellaan leikkauksia, jotka aiheuttaisivat peruuttamatonta vahinkoa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluille.

Hyvinvointialueille kunnilta siirtynyt rahoitus määräytyy vuosien 2021 ja 2022 tilinpäätöstietojen perusteella, mutta sen tarkka määrittäminen ei ole ollut helppoa. Koronapandemian sekä kuntien alibudjetoinnin seurauksena kuntien tilinpäätöksissä ei välttämättä ole ollut riittävästi kustannustapahtumia eli suoritteita, ja sen lisäksi siirtyvän rahoituksen määrään vaikuttaa myös erinäisiä kertaluontoisia eriä, kuten omaisuuden luovutusvoittoja tai -tappioita, poistoja sekä palkkaharmonisaatio- ja varallaolokustannuksia. Myös kunnilta vuokrattujen tilojen vuokratkustannukset on arvioitu monin kohdin olevan korkeampia kuin mitä ne olivat kuntien rahoituspohjassa. Nämä epävarmuudet näkyvät hyvinvointialueille siirtyvän rahoituksen vajauksena.

Vielä keskeisempi syy alijäämän suuruuteen on kuitenkin se, että kustannustason muutoksia kuvaava hva-indeksi ei vastaa hyvinvointialueiden tämänhetkistä menokehitystä. Menot nousevat ennakoitua nopeammin. Inflaatio on nostanut kustannuksia niin ostopalvelusopimusten kuin muiden menojen osalta. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon hyvä ja tarpeellinen palkkasopimus nostaa palkkoja yleistä ansiotasoindeksiä enemmän.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä tehty lainsäädäntö ja rahoitusmalli eivät kaikilta osin sovellu tilanteeseen, jossa kustannukset nousevat odotettua nopeammin ja hyvinvointialueet ovat jo lähtötilanteessa raskaasti alijäämäisiä, ja siksi korjaavia toimia tarvitaan.

Välittömänä toimenpiteenä hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän rahoitusta vuodelle 2024 tulisi korottaa 500 miljoonalla eurolla, jotta palveluiden hallitsemattomalta alasajolta vältytään kustannuksien kasvaessa odotettua nopeammin. Samalla on ryhdyttävä pikaisesti valmistelemaan sote-rahoituslainsäädännön korjaustoimenpiteitä siten, että hyvinvointialueiden alijäämän kattamisvelvoite pidennettäisiin vähintään neljään vuoteen, hyvinvointialueiden kustannusindeksi päivitetäisiin vastaamaan paremmin alueiden todellisia menoja ja lisäksi hyvinvointialueille annettaisiin verotusoikeus.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Talousarvioaloite TAA 5/2023 vp

että eduskunta lisää 500 000 000 euroa momentille 28.89.31 hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rahoitukseen.

Helsingissä 20.10.2023

Li Andersson vas
Hanna Sarkkinen vas
Veronika Honkasalo vas
Mai Kivelä vas
Laura Meriluoto vas
Anna Kontula vas
Jussi Saramo vas
Timo Furuholm vas